
ORKATER

Vanaf de oprichting is muziektheatergezelschap Orkater een broedplaats voor jong talent. Doordat Orkater geen regisserende directeur heeft, biedt het gezelschap kansen aan een gevarieerde groep theatermakers. Qua stijl zijn de voorstellingen verschillend: denk aan Julius Caesar in het Amsterdamse Bostheater naast Lost Tango (met bandoneonist Carel Kraayenhof) of Kreutzer vs. Kreutzer (met Amsterdam Sinfonietta). Alle zijn wel als Orkater-voorstelling herkenbaar. Orkater wil een vaste waarde zijn in het landelijke en hoofdstedelijke theaterbestel en zoekt daarom aansluiting bij de basisinfrastructuur van het Rijk en de gemeente Amsterdam.

Orkater repeteert en bouwt voorstellingen in de Houthavens en bespeelt meerdere podia in de stad, zowel de grote zaal van ITA en de Meervaart als de zalen van Theater Bellevue en het Bijlmer Parktheater. Het gezelschap is ook te zien op veel podia in de Metropoolregio Amsterdam. Na de succesvolle samenwerking met het Bijlmer Parktheater, die resulteerde in de voorstelling Woiski vs. Woiski, wil Orkater de komende periode met het project De Vreemdeling op zoek gaan naar 'de wortels van een inwoner aan de rafelrand van de stad'. Orkater blijft werken aan

het uitbouwen van het internationale netwerk, waarbij het accent komt te liggen op de producties van De Nieuwkomers en oud-Nieuwkomers, zoals Lars Doberman, Iona&Rineke en Via Berlin. Ook wil het gezelschap middels een samenwerking met muziektheatergezelschap LOD uit Gent, meer speelbeurten in Vlaanderen realiseren. Succesvolle producties worden steeds vaker langer doorgespeeld en op het repertoire gehouden. Voorbeelden hiervan zijn 237 redenen om door te gaan, Hatta & De Kom, De Onzichtbare Man, Woiski vs. Woiski, Merkel, Lost Tango en Kill all Kids. Via Orkater/De Nieuwkomers biedt het gezelschap aan jonge makers een kans in korte tijd te professionaliseren. Het realiseren van een Nieuwkomersproductie is net als de selectie maatwerk. Een groot aantal podia uit het hele land is bij De Nieuwkomers betrokken als alliantiepartner. Dit initiatief zorgt voor doorstroom van nieuwe makers via festivals naar de kleine en grote zaal. Naast muziektheatermakers levert Orkater schrijvers, componisten, regisseurs en theatertechnici af. In het decoratelier van Orkater, een erkende leerplek, is plaats voor leerlingen van vmbo en mbo. In de periode 2021-2024 is Orkater van plan meer te gaan doen aan educatie.

ADVIES

Artistiek belang

Aan het vakmanschap van Orkater hoeft niet getwijfeld te worden. Orkater laat al jaren zien aan de top van het muziektheater te staan met eigenzinnige en aansprekende voorstellingen. De Amsterdamse Kunstraad ziet het gezelschap als avontuurlijk en nieuwsgierig naar het ontdekken van de theatrale kwaliteit van verschillende muzikale stijlen en subculturen. Daarbij is Orkater een aanjager van nieuw werk.

Bijzonder aan de producties en makers van Orkater is dat ze conceptueel sterk kunnen verschillen, maar dat een signatuur herkenbaar blijft: eigenzinnige, energieke, performatieve montagevoorstellingen met een muzikale dramaturgie. Aan de makers die Orkater aan zich bindt, worden

geen vooraf voorwaarden opgelegd aangaande onderwerp, doelgroep of educatief karakter. Projecten worden beoordeeld op originaliteit, productieve haalbaarheid en vakmatige kwaliteit van de betrokkenen. Experiment krijgt de ruimte. Een duidelijke aanpak, vindt de kunstraad. Uit de aanvraag van Orkater klinkt een grote vanzelfsprekendheid. In het algemeen hadden de plannen, en vooral een visie op nieuwe ontwikkelingen, van de kunstraad meer onderbouwing mogen krijgen. Orkater lijkt hierin vooral voort te bouwen op bestaande ontwikkelingen en daarbij niet veel onverwachte paden in te slaan. Daartegenover biedt de aanvraag een uitgebreid overzicht van de producties in de komende vier jaar. Orkater kiest maatschappelijke onderwerpen en zoekt naar de polsslagen van de tijd, aldus de aanvraag. De kunstraad ziet stedelijke vraagstukken in diverse voorstelingsconcepten terug.

De kunstraad is blij te lezen dat de artistieke samenwerking met het Bijlmer Parktheater een structureel vervolg krijgt in een tweetal voorstellingen. Er wordt blijvend ruimte gemaakt voor bewezen talent, zoals Dionne Verwey en Gery Mendes.

Locatievoorstellingen worden door het gezelschap vaak omgewerkt tot zaalvoorstellingen. In publieksbereik is dit een strategische ingreep, maar de kunstraad vindt dat de voorstellingen hierdoor soms aan artistieke kwaliteit inboeten.

Nieuw is de samenwerking met BonteHond. Een spannende en kansrijke ontmoeting tussen doelgroep, speelstijl en signatuur die resulteert in de nog onderbelichte term 'labelloze voorstelling'.

Orkater is een belangrijke speler als het gaat om genreontwikkeling en -vernieuwing van muziektheater, een genre dat dit gezelschap heeft gedefinieerd en geëmancipeerd. De instelling is zich ervan bewust dat de relatie tussen makers en publiek toe is aan een nieuw elan, om toekomstbestendig te zijn. Tweerichtingsverkeer, daar gaat het om. Die zelfkritische houding waardeert de kunstraad zeer. De aanvraag was nog sterker geweest als nieuwe plannen, en daarmee het innovatieve karakter van de instelling, hier zichtbaar aan waren verbonden.

Belang voor de stad

Samenwerkingspartners worden gevonden door de hele stad en daarbuiten. Orkater is een sterke en inspirerende partner, die zich verbonden voelt met de hele sector. Middelen en deskundigheid worden snel gedeeld. Door langdurige samenwerking en dialoog weet Orkater ruime afzetmogelijkheden te realiseren, ook voor nieuw en meer experimenteel werk. Nieuwe makers en hun werk worden zo geïntroduceerd bij een breed publiek. Orkater stelt nog stappen te kunnen zetten in publieksdifferentiatie.

Het gezelschap bespeelt groot Amsterdam, in verschillende zaalgroottes en op locatie. De kunstraad heeft waardering voor de aandacht die in het plan uitgaat naar het brede bereik in de Metropoolregio Amsterdam. Een aantal producties richt zich specifiek op grootstedelijke of Amsterdamse thema's, zoals Verhalen uit een stad of Amsterdam 749.

Orkater bouwt het internationale netwerk verder uit. Interessant is dat Orkater het aantal speelbeurten in Vlaanderen wil uitbreiden en een samenwerking aangaat met het Gentse muziektheatergezelschap LOD.

Talentontwikkeling gebeurt binnen alle gelederen van de organisatie en wordt op positieve wijze geïllustreerd door de doorgroei van de recentelijk aangesteld zakelijk leider. Ook zijn er samenwerkingen met kunstvakopleidingen en met de vier Amsterdamse jeugdtheaterscholen. De kunstraad is enthousiast over de bijdrage van Orkater aan de ontwikkeling van het volledige theaterlandschap. Orkater kan hierin bogen op jarenlange expertise en ervaring.

Onderscheidend is de ontwikkeling van theatercollectieven. Het belang van het Nieuwkomersprogramma is evident, via De Nieuwkomers hebben al diverse groepen hun eerste meters gemaakt. Ze zijn doorgestroomd naar voorstellingen in de grote zaal, of naar een eigen zelfstandige praktijk. Jonge makers kunnen leunen op Orkaters naamsbekendheid en krijgen veel vertrouwen en speelbeurten om ervaring op te doen. De kunstraad denkt dat, om de Amsterdamse samenleving goed te weerspiegelen, culturele diversiteit in de selectie van de collectieven een nog sterker accent kan krijgen.

Orkater wil de educatieactiviteiten verder uitbreiden, evenals randprogramma's, dit waardeert de kunstraad. Er is een interessant digitaal aanbod met onder meer podcasts. Er wordt over muziektheater een eigen algemeen basislespakket ontwikkeld voor het voortgezet onderwijs. De instelling stelt een educatiemedewerker aan en leunt op partners als ITA en Theater Bellevue. Rond elke productie wordt educatie ontwikkeld, waarmee er veel werkzaamheden bij de educatiemedewerker komen te liggen. Uit het plan wordt niet inzichtelijk op welke wijze Orkater rekening houdt met differentiatie of waaruit de expertise van theatermakers blijkt die zelf de lesprogramma's geven.

Uitvoerbaarheid

De kunstraad is positief over de bedrijfsvoering, die stoelt op een aantal heldere uitgangspunten. Zo is er sprake van risicospreiding in een balans van meer en minder vernieuwende producties, duurzame werkrelaties met tijdelijke krachten en direct contact met de afnemers van de producties. De organisatie heeft een gezond eigen vermogen. De begroting oogt realistisch, al steunt deze vooral op subsidiëring van de landelijke en gemeentelijke overheid. Dat de organisatie sterk toegespitst zou zijn op het werven van extra fondsen, of dat het substantiële aanvullende financiering weet te realiseren bij bijzondere projecten, valt niet direct terug te lezen in de begroting. In de ogen van de kunstraad laat Orkater kansen liggen wat betreft sponsoring. Orkater onderkent dat een vernieuwings- en verjongingsslag evident is. De instelling kan niet voor elke publieksgroep blijvend bouwen op de naamsbekendheid en indrukwekkende status uit het verleden.

Opvallend in de aanvraag is de aandacht voor marketing. Orkater maakt hier een significant bedrag voor vrij. Er is doorlopend publieksonderzoek en met een externe marketeer zijn strategische doelen opgesteld. Dit oogt solide. De kunstraad denkt wel dat sommige uitspraken wat vrijblijvend of weinig concreet zijn, vooral als het gaat om de denktank van makers en marketeers of community-vorming middels de vernieuwde website. Ook is de doelgroep 'bezoekers met een diverse achtergrond en opleidingsniveau' erg breed geformuleerd.

Orkater leeft de verschillende codes na. De instelling is een voorbeeld als het gaat om het hanteren van de Fair Practice Code. Betrokkenen (vast en tijdelijk) worden goed betaald, en in de vergoeding wordt ook voorbereidingstijd meegenomen. Orkater is pleitbezorger voor belangen in de theatersector, maakt zich hard voor eerlijke werkomstandigheden en is met grote regelmaat zichtbaar in het debat rond dit onderwerp. Dat vindt de kunstraad zeer te prijzen. Orkater heeft een bewezen staat van dienst. De kunstraad heeft alle vertrouwen in een kwalitatieve uitvoering van de plannen.

Diversiteit en inclusie

Orkater onderschrijft de Code Diversiteit & Inclusie, heeft in het navolgen hiervan zichtbare stappen gezet en wil dit in de toekomst blijven doen. Diversiteit wordt door de instelling breed opgevat: in leeftijd, gender, afkomst, disciplines en kwaliteiten. Blijkens het actieplan heeft Orkater geen specifieke missie op diversiteit en inclusie vastgelegd. Dit is wel al lange tijd onderwerp van gesprek.

Sinds enkele jaren heeft Orkater duidelijk een nieuwe weg ingeslagen waarbij meer diverse verhalen worden verteld. Dat is een positieve ontwikkeling, hiermee winnen de producties aan herkenbaarheid voor een groter publiek. De kunstraad constateert dat Orkater diversiteit een belangrijke en zichtbare plek heeft gegeven in het repertoire. Komende periode staat een aantal producties op de rol met stedelijke thematieken alsmede producties waarin een meerstemmig perspectief weerklinkt, zoals *De Vreemdeling* of *De Glijphoeve*. Orkater kiest daarbij vaak voor een confrontatie of ontmoeting van zwarte en witte perspectieven en muziekstijlen.

Het valt de kunstraad bijvoorbeeld op dat bij een voorstelling over de *Glijphoeve* of *Muhammad Ali*, met goedgekozen thema's als aanpassingsvermogen of *cultural appropriation*, juist is gekozen voor een witte regisseur en een gekleurde cast. Het is een goede ontwikkeling dat makers van *Sir Duke* een plek hebben gekregen in het ensemble. In de namen die verder genoemd worden in het plan ziet de kunstraad theatermakers van diverse achtergronden terug. Orkater is transparant over zijn bedrijfscultuur en heeft oog voor diversifiëring in achtergrond, maar ook in leeftijd.

Diversiteit in gender en leeftijd is terug te zien in de samenstelling van vast personeel, maar daar vallen wat culturele diversiteit betreft nog stappen te zetten. Orkater streeft ernaar de samenstelling van vast personeel een afspiegeling te laten zijn van de Amsterdamse samenleving. Hoe dat concreet vorm gaat krijgen, wordt niet duidelijk. Het succesvolle partnerschap met het Bijlmer Parktheater zet zich voort. De samenwerkingen met de Amsterdamse jeugdtheaterscholen en de IMC Weekendschool worden geïntensiveerd. Gepaard met het doorlopende publieksonderzoek biedt dit volop kansen tot verdere verbreding van Orkaters publieksbereik. Dit had voor de kunstraad iets meer context en onderbouwing verdiend, evenals hoe de diverse doelgroepen op lange termijn aan de instelling verbonden blijven.

Orkater opteert voor functieplek 1 in de Amsterdam Bis 2021-2024: theatergezelschap of theaterproductiemaatschappij dat/die vanuit een duidelijke missie gericht op de inclusieve stad nieuwe/onvertelde verhalen van jonge en/of nieuwe makers centraal stelt, interdisciplinair werkt, een sterke verbinding met de stad heeft en een breed en divers publiek trekt onder meer in grote zalen. De Amsterdamse Kunstraad adviseert, Orkater deze functieplek niet toe te kennen.
